

Учебната практика по ерготерапия в Центъра за настаняване от семеен тип – модел за тристранно партньорство

Лилия Тодорова, Петя Минчева

Occupational Therapy Fieldwork in the Family Type Home – a model for a trilateral partnership:
The paper presents the challenges to fieldwork where practice is not developed. A model of partnership between the University of Ruse, the Family Type Centre and Frontline – UK is presented. A questionnaire with students was used to assess the mutual benefits. The partnership supports students with guidelines and brings about sustainability of the Frontline project and improved care for the children at the home.

Key words: Occupational Therapy, Fieldwork, Partnership, Specific OT Competences.

ВЪВЕДЕНИЕ

Стандартите за обучение по ерготерапия на Световната федерация на ерготерапевтите определят централно място на учебната практика в процеса на обучение. Нейната цел е студентите да интегрират своите знания, професионална обосновка и професионално поведение в практиката и да овладеят знания, умения и отношение до степента на компетентност, отговаряща на изискванията за квалифициран ерготерапевт. Тя се провежда в заведенията от различен тип, с индивидуални и групови клиенти от различни възрастови групи и стадии на заболяване, с различна религиозна и етническа принадлежност. Освен в утвърдени бази обучението може да се провежда и в нововъзникващи заведения, предоставящи услуги на лица с различни потребности, които се нуждаят от ерготерапевтично обслужване [1].

Липсата на развити ерготерапевтични услуги е сериозно предизвикателство за провеждането на учебната практика по ерготерапия за студентите от Русенския университет, тъй като специалността е първата в България (разкрита през 2006 г.) и все още няма подготвени специалисти и центрове, предлагащи ерготерапевтично обслужване. Една от задачите на практическото обучение е да подготви условия за разкриване на такива услуги с оглед на професионалната реализация на завършващите ерготерапевти, както и за по-адекватен отговор на нуждите на потребителите.

За постигането на тези цели допринася изграждането на трайни и стабилни партньорски взаимоотношения с екипа на базите, в които се провежда практическото обучение, както и с лица и организации от чужбина, работещи в страната.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Партньорството включва взаимоотношения между отделни лица или групи на основата на взаимно сътрудничество и отговорност за постигането на определена цел, осигуряващи нови възможности за устойчиво развитие и преодоляване и на трудностите. Партньорството за устойчиво развитие предлага механизми за използване на специфичните компетенции на различните партньори и достъп до техните човешките, технически, информационни, финансови и физически ресурси [3]. В условията на развиване на нова професия е изключително важно създаването на мрежа от трайни партньори за популяризиране на нейните специфични методи и средства с оглед налагане на трудовия пазар. Тези възможности са обект на целенасочено търсене, както и пълноценно използване на случайно възникнали възможности.

Център за настаняване от семеен тип

Центърът за настаняване от семеен тип – Русе предоставя алтернативна грижа за седем деца на възраст от 7 до 17 години, изведени от Дома за деца и младежи с умствено изоставане (ДДМУИ) в Могилино през септември 2008 г. Децата са с тежки

физически и/или психически увреждания и се нуждаят от специализирани грижи в ежедневието си – в хранене, обличане, тоалет, игри, учебни занятия. Повечето от тях се нуждаят от специализирано оборудване за правилно позициониране и адаптирани средства, подпомагащи самостоятелното хранене. Центърът е част от социалните услуги, които предлага Комплексът за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе. До лятото на 2009 г. доставчик на услугите беше Фондация „Екип“, а оттогава след проведен конкурс те са предоставени на Сдружение „Еквилибриум“.

„Фронтлайн” – Великобритания

Организацията „Фронтлайн” от град Брентууд, Великобритания работи за подпомагане на хора с интелектуални затруднения и комплексни нужди за пълноценен и продуктивен живот в общността чрез активно включване и личен принос в обществения живот. Дейността на организацията в България започва от 2002 г. Работни групи посещават страната поне два пъти годишно и работят съвместно с неправителствени организации в институции за деца и млади хора с интелектуални затруднения в регионите на Видин и Русе. Дейностите на Фронтлайн в България са насочени към деинституционализация на деца и младежи с интелектуални затруднения, обучение на персонала, осигуряване на ресурси и помощни средства за подобряване условията на средата, създаване на контакти и насърчаване на социално приобщаване [2].

Партньорство между РУ „Ангел Кънчев”, КСУДС и „Фронтлайн”

Между Русенския университет и КСУДС съществува ползотворно сътрудничество от създаването на комплекса през 2005 г. Центърът за настаняване от семеен тип се използва като база за практическо обучение на студенти по кинезитерапия и ерготерапия. Благодарение на съвместната работа с центъра през месец октомври 2008 г. бяха установени контакти с Фондация „Фронтлайн”, чиято дейност е базирана на философията и методите на ерготерапията. Главната цел на това сътрудничество е осигуряване на устойчивост и качество на предоставяните услуги чрез оказване на съдействие и ангажиране на студентите от специалност Ерготерапия.

Форми на сътрудничество

Основните форми на сътрудничество са участие на студенти и преподаватели в организираните от „Фронтлайн” обучения и предоставяне на насоки и материали за работата на студентите по време на практическото обучение в ЦНСТ.

Курсовете „Фронтлайн” са базирани на дългогодишен професионален опит, провеждат се в интерактивна форма и представляват предизвикателство за участниците в тях. През 2009 г. са проведени две обучения с участието на студенти от специалност ерготерапия:

- „Фронтлайн умения” в три части: „Да ценим хората”, „Сензорна интеграция” и „Преподаване на умения”, проведен на 12-13.02.2009 г. в РУ” Ангел Кънчев” с участието на студенти от I, II и III курс (сн. 1).
- „Преходът към самозастъпничество” – проведен от 22-24.10.2009 г. в КСУДС от „Първо хората” в партньорство с „Фронтлайн”. В него участваха студенти от IV курс като практическа илюстрация на обучението по дисциплината „Ерготерапия за лица с умствено изоставане”.

По време на посещенията си в България екипът на „Фронтлайн” провежда редовни срещи с преподавателите по ерготерапия от Русенския университет, на които се обсъждат и планират бъдещите съвместни действия.

През есента на 2008 г. беше направена първоначална оценка на децата от ЦНСТ, известен като Розовата къща, по проект на „Фронтлайн” за децата от Моголино с участието на четири новозавършили ерготерапевтки от Великобритания. По време на пребиваването им в Русе по тяхна инициатива беше проведен семинар за студентите от специалност Ерготерапия (сн. 2).

Снимка 1

Снимка 2

Въз основа на направените оценки екипът на „Фронтлайн“ изготви ерготерапевтични програми, които бяха предоставени за провеждане на лятната практика на студентите в Розовата къща. Комплектът от материали включва: общи препоръки за работата в центъра, индивидуални пакети и средства за оценка на специфични проблеми. Индивидуалният пакет на всяко дете съдържа:

- Оценка на способностите
- Оценка на нуждата от мощни средства и специализирано оборудване
- План за действие: цели и стратегии

Допълнително за попълване от студентите са предоставени формуляри за оценка на проблемите при хранене, сензорните проблеми, оценка на риска и др.

Резултати от проведената практика

Лятната практика на студентите по ерготерапия се провежда след втори и трети курс и е с продължителност един месец. Общият брой на студентите преминали лятната практика (ЛП) през лятото на 2009 г. е 24, от които 12 (50%) са били по две седмици в ЦНСТ. От тях 5 са от мъжки пол и 7 са от женски пол, което съставлява съответно 63% и 44% от общия брой мъже и жени.

Таблица 1. Разпределение на студентите, преминали ЛП в ЦНСТ, по пол

Курс	Втори курс			Трети курс		
	мъже	жени	общ брой на ЛП I	мъже	жени	общ брой на ЛП II
Брой	1	3	13	4	4	11
% от общия брой в курса	8	23	31	36	36	72

За отчитане ролята и значението на съвместната работа с „Фронтлайн“ е проведено анкетно проучване с всички студенти, преминали част от практиката си в Розовата къща. Целта на анкетата е да установи в каква степен студентите са използвали предоставените материали и какво е тяхното удовлетворение. Резултатите са представени в Таблица 2.

В анкетата е включена и оценка на степента на придобитите по време на практиката специфични компетенции по ерготерапия, планирани в учебната програма (Таблица 3).

Таблица 2. Резултати от проведената анкета

Въпроси от проведената анкета	Да				Не			
	II курс		III курс		II курс		III курс	
	бр	%	бр	%	бр	%	бр	%
Посещавал/а съм ЦНСТ по време на предишни учебни практики	4	100	8	100	-	-	-	-
Удовлетворен/а съм от проведената в ЦНСТ лятна практика	4	100	8	100	-	-	-	-
Работата на екипа от Фронтлайн - Англия улесни провеждането на лятната практика в ЦНСТ – Русе чрез:								
1. с предоставянето на оценки на децата	3	88	8	100	1	12	-	-
2. с разработването на индивидуален план за интервенция за всяко дете	4	100	8	100	-	-	-	-
3. с предоставяне на допълнителна информация и изследвания	3	88	7	88	1	12	1	12
Използвах индивидуалните оценки на децата	4	100	7	88	-	-	1	12
Използвах препоръките за работа със децата	3	88	8	100	1	12	-	-
Използвах Плана за действие на децата	3	88	8	100	1	12		-
Приложих предоставените специализираните оценки	3	88	7	88	1	12	1	12
Изградих добри професионални взаимоотношения с персонала на ЦНСТ	3	88	4	50	1	12	4	50

Таблица 3. Оценка на степента на придобитите специфични компетенции

Специфични компетенции		ОЦЕНКА (0 до 10)		
		II курс	III курс	средно
1.	Подбиране на подходящи теоретични и практически модели и методи, модифициране и приложение за удовлетворяване на дейностните потребности и здравните нужди на отделни лица и групи.	6	6	6
2.	Пълноценно използване на терапевтичния потенциал на дейностите въз основа на анализ и синтез на действията и дейностите.	7	6.75	6.63
3.	Адаптиране и прилагане на ерготерапевтичния процес в тясно сътрудничество с отделни лица и групи.	8.25	6.88	7.57
4.	Допринасяне за изграждането на подходяща и достъпна среда и за равнопоставеност при участието в дейности.	7	6.88	6.94
5.	Критична преценка на ерготерапевтичната практика с цел фокусиране върху дейностите и тяхното изпълнение.	8	6.88	7.44
6.	Определяне централно място на клиента в практиката.	8.5	6.88	7.69

7.	Изграждане на терапевтични взаимоотношения като основа на ерготерапевтичния процес.	8.25	6.38	7.32
8.	Създаване на партньорство с клиентите, грижещите се за тях, членовете на екипа и други заинтересовани лица, консултиране и препоръки за възможни дейности и пълноценно участие.	8.5	6.5	7.5

При посещението „Фронтлайн“ в Русе през есента на 2009 г. е проведена среща на екипа със студентите и ръководителя на практиката, на която са обсъдени постигнатите резултати и насоките за бъдещите съвместни дейности.

ДИСКУСИЯ

Резултатите от проведената анкета показват висока степен на удовлетворение на студентите от проведената в центъра практика (100%). Над 88% от тях са използвали предоставените материали, които са подпомогнали работата им с децата. По този показател не се наблюдават съществени различия между двата курса. Оценка на придобитите компетенции варира между 6 и 8,5. Студентите от трети курс дават по-ниска оценка на придобитите компетенции, което може да се интерпретира като по-голяма критичност и възискателност към работата.

Липсата на практикуващи ерготерапевти, служещи като модел в професията, до известна степен може да бъде компенсирана чрез предоставяне на материали, изготвени от специалисти с голям професионален опит. Общия извод от дискусията между студентите и екипа е, че за тях ще бъде по-полезно да получават конкретни насоки за самостоятелна работа, а не готови програми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тристранното партньорство между Русенския университет, ЦНСТ и “Фронтлайн” представлява успешен модел за провеждане на практическо обучение при липса на развити ерготерапевтични услуги в взаимно изгодно условия за трите страни:

- професионални насоки за практическото обучение на студентите от РУ;
- устойчивост на проекта на “Фронтлайн”;
- повишаване на обема и качеството на грижата за децата в ЦНСТ.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Hocking, C., N.E.Ness, Revised Minimum Standards for the Education of Occupational Therapists, WFOT, 2002.

[2] Frontline Bulgaria: <http://www.frontlinepartnership.org/ws07.asp>

[3] Tennyson R. The Partnering Toolbook, International Business Leaders Forum, 2003, ISBN 189915908-8.

[4] The Partnering Initiative: <http://thepartneringinitiative.org/>

За контакти:

Гл. ас. Лилия Тодорова, Катедра “Кинезитерапия”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел.: 082 821 993, e-mail: litod@ru.acad.bg

Ас. Петя Минчева, Катедра “Кинезитерапия”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел.: 082 821 993, e-mail: petyamin@abv.bg

Докладът е рецензиран.